

Příloha III: Rozhovory s reportéry České televize a Televize Nova

1. Petr Obrovský

Měl jste součástí studia nějaká hlasová cvičení, rétoriku nebo podobné zdokonalování v práci s hlasem, řečí, projevem? Případně jiné kurzy sám?

Ne. Na školu jsem šel s tím, že jsem ani nepočítal, že bych pracoval v médiích. Ta myšlenka se urodila až když jsem se dostal ke knize Ubavit se k smrti od Neila Postmana. Pak jsem se rozhodl jít na mediální studia do Prahy. Na bakaláři jsem vůbec nepřemýšlel nad novinářskou prací, takže mě ani nenapadlo řešit nějakou rétoriku nebo hlasovou výuku.

Poskytuje vám ČT možnost dál se rozvíjet v projevu?

Dokud jsem byl v Praze, tak poskytovala, ale dnes, jak se osekávají rozpočty, tak si myslím, že už v nějakém menším rozsahu. Asi čtyři roky jsem měl kurzy, nejdřív jsem měl paní Reginu Szymikovou, s ní jsme cvičili výslovnost, dech, intonaci... chodil jsem k ní rok, možná dva, už si to přesně nepamatuju. Paní Szymiková pak výuku v ČT omezila, tak jsem přešel k Aleši Vrzákovi. U něj jsem byl až do svého přesunu na Slovensko. Mě tyhle kurzy postihly až při zaměstnání v ČT.

To bylo povinné, nebo jako možnost?

Určitě to platí televize, ta nasmlouvá lektory a my už jsme si domlouvali lektory, přičemž jsme měli určený rozsah. Jedna hodina týdně, pak jednou za čtrnáct dní a pak už jenom jedna hodina měsíčně. Já jsem o to sám jevil zájem a nikdo mě nemusel nutit, takže nevím, jestli je to povinné. Když jsem se poprvé dostal na obraz, tak jsem měl problém se sykavkami, což mi zůstalo z dětství. Asi půl roku jsem chodil k logopedce, to bylo soukromě a zároveň jsem začal chodit na kurzy zaměřené na výslovnost, frázování, členění vět a správné dýchání, tak aby člověk držel plynulý projev, což osobně považuju za nejdůležitější. To bylo u paní Szymikové. Když jsem byl u Aleše Vrzáka, tak tím, že je režisér a dělá rozhlasové hry a pracuje s herci jako Simona Stašová, Ivan Trojan, Vojtěch Dyk a podobně, má tu výhodu, že vnímá reportéra jako roli, která musí naplňovat určité znaky. Takže s ním už jsme neřešili výslovnost a nádechy, ale otázku sladění verbální a nonverbální složky komunikace a třeba i oblečení. Šli jsme dost do podrobností i jak pracovat s výrazem v různých rolích (redaktor, moderátor...).

Dokážete aspoň přibližně určit, jak často děláte živé vstupy?

V průměru jsou tři dny v týdnu, kdy mám nějaký živý vstup. To je agenda, ke které zpracováváme živé vstupy.

Jak probíhá proces přípravy na živý vstup?

Při práci, kterou dělám poslední dva roky, je příprava kontinuální. Nepřipravuji se od vstupu ke vstupu, ale důležité je udržovat přehled a když přijde nějaká aktualita, tak je na to potřeba navázat. Důležité je znát realie průběžně. To už nedoženete přípravou na jeden konkrétní vstup. Pokud jde o něco nového, jako třeba soudy, tak si to musím načíst. Do témat jako je třeba vládní krize, nebo pandemie už jdu bez přípravy. Sleduju je už tak dlouho, že to není problém. Ráno si projedu weby, večer si dočtu, co jsem nestihl, přes den mám pořád v ruce mobil s minutou po minutě slovenského Denníku N. Kontext musím mít v hlavě.

Kdo s vámi pracuje?

Pouze kameraman.

Píšete si poznámky, nebo třeba máte čtecí zařízení?

Čtecí zařízení nemám, to je standartní pro moderátora ve studiu. Poznámky si píšu tak, že mám v počítači dokumenty, které si aktualizuju průběžně, ale ne kvůli tomu, že by to šlo přímo do vysílání. Spíš si tím připomenu, co jsem naposledy řešil a odkud se odrazit. Když jde třeba o vraždu Kuciaka, tak si vystačím s tím, co znám.

Píšete si třeba poznámky, nebo souvislý text?

Není dobré dělat si poznámky v souvislém textu. Protože se potom znervózňujete tím, že jste se odchýlil a je větší šance, že vás to rozhodí. Někdy poznámky mám, protože tam mám výčet opatření, kolik lidí je naočkovaných a jestli se zvýšil nebo snížil počet lidí v nemocnicích. Když to chtějí vědět a vím, že se mě na to budou ptát, tak to dám do poznámek, ale jenom v bodech. Pro praxi je co nejdůležitější naučit se pracovat s informacemi a umět je vyjádřit vlastními slovy. Jakmile člověk pracuje se souvislým textem, tak je to cesta do pekla. Mnohdy na place ani na to není čas.

Máte nějaké zásady v ČT co se týče vzhledu?

Tetování být vidět nemá, šperky to nevím, protože to neřeším. Jsem muž, takže nemám potřebu takové věci nosit. Určitě jsou povolené, ale v rozumné míře, ať nepůsobí rušivě. Pro oblečení

asi přímo pravidla existují, ale v zásadě platí, že musíte uvažovat nad tématem, prostředím a pořadem. Ve vládě, parlamentu a soudu se snažím mít oblek s kravatou, v kultuře nebo v jiném volnějším tématu stačí košile a sportovní sako, když jde o natáčení v horách, nebo o nehodu na dálnici, tak stačí bunda s logem ČT a nápisem press. Pokud vím, že budu venku, tak se snažím identifikovat jako novinář, ve formálním prostředí oblek a pak je něco mezi tím. Jsou zakázána loga firem a značek, velké a/nebo vtipné nápisy. A jsou zakázané zvířecí vzory, imitace hadí kůže a tak. To působí nevkusně.

Jaký by měl být účes?

Neměl by být příliš extravagantní. Zpravodajství je v zásadě konzervativní a postavené na důvěryhodnosti. Kdybych měl růžové číro, tak se to nehodí do žánru. Nemůžu mít velkou vlnu nebo strojkem vyjeté obrazce. Třeba Zuzka Tvarůžková má dlouhé propletené copánky, ona ale vypadá exoticky a hodí se to k ní, takže s tím nikdo nemá problém. Záleží na celkové vizáži a kontextu. Spíš zdrženlivost je na místě, to patří do žánru zpravodajství.

A ohledně výrazu? Třeba kdy se usmívat a kdy neusmívat...

Usmívat se je velmi žádoucí. Ne se nějak křenit nebo zubit, ale důležité je usmát se v tom smyslu, aby to šlo vidět v očích. Když vás představuje moderátor, tak je důležité mít přívětivou tvář, stačí lehce pozvednout koutky, celá tvář se rozjasní a kolem očí se vytvoří vrásky a člověk vypadá otevřeně a přívětivě. Stejně tak při loučení. Jako v interpersonální komunikaci. Když se s někým potkáte a chcete si povídat, tak se na něj usmějete, protože chcete dát člověku najevo, že stojíte o komunikaci. Musí to respektovat situaci a téma, samozřejmě když jste třeba u nehody, kde jsou mrtví, tak je třeba ubrat. Musí to být přirozené.

Jak se rozhodujete o tom, jestli používáte handku (ruční bezdrátový mikrofon) nebo klopák (klopový mikrofon připevněný na saku)?

Většinou handku, protože je tam žádoucí identifikace logotypem České televize. U stand-upu je klopák potřeba, když držím něco v ruce nebo chci ukázat na kameru. Je nekomfortní mít v jedné ruce handku a v druhé rekvizitu (tablet, poznámky). Člověk pak působí neohrabaně. Jakub Železný říká, že byste měl mít vždycky jednu ruku volně, abyste mohl gestikulovat a působit volně a přirozeně. Někdy je to otázka prostředí. U silnice je lepší vzít si handku, ať lépe odstíní okolní šum.

Děláte záměrně některý z aspektů neverbální komunikace, jako jsou třeba různá gesta, důraz, intonace apod.?

Chci se nějak přirozeně hýbat a nestát jako přibitý. Jinak nedělám nic konkrétního vědomě, zvlášť nad tím nepřemýšlím. Kameraman mi často nadává kvůli předklánění. Dělám to abych nebyl statický a kameramanovi to vadí, protože narušuju kompozici. Každý má svůj projev. Trochu jinak by měl k tomu přistupovat člověk, který je ve studiu a v terénu. Jako reportér si můžu dovolit být trochu akčnější, víc gestikulovat a pohybovat tělem i s hlasem tomu dát přiměřený dramatický tón. U moderátora ve studiu, který je ve stabilním, až sterilním prostředí, by to vypadalo směšně. Když člověk stojí na demonstraci, kde prochází vášnivý dav, který skanduje a bubnuje a tak, tak vás to tak strhne, že začnete křičet do mikrofonu, protože se neslyší, nebo u nějaké nehody se děje něco zásadního, tak si můžete dovolit být dramatický a víc gestikulovat. Tam se to očekává, že jste vtažený do děje a chcete to lidem říct. Moderátor by měl být klidný prvek ve vysílání, kterého nic nerozhodí. Výjimka je Dan Stach, který umí být dynamický i ve studiu a celý by vyletěl z kůže, jak ho to baví. Každý jsme nadaný k něčemu jinému. Já třeba nejsem takový, neumím to prezentovat s takovým nadšením jako Dan a kdybych se o to snažil, tak to nebude vypadat přirozeně.

Ke konkrétnímu vstupu. Kde přesně stojíte?

To je foyer parlamentu, vstupní hala. Novináři tam posedávají, čekají a politici tam dělají rozhovory a konají se tam i brífinky. Je tam poměrně dost prostoru. Vybíráme tak, aby záběr charakterizoval aspoň z části prostředí, ve kterém se nacházíme a abychom na to měli trochu klid a nezavazeli ostatním. Hezký záběr se hledá těžko. Nerad vstupuju uvnitř. Venku je hezčí světlo a uvnitř pod umělým světlem se mi to prostě nelíbí.

Kolik jste měl času na přípravu?

Maroše Žilinku zvolili jako generálního prokurátora někdy v podvečer. V Událostech se poměrně striktně musí dodržovat stopáž, takže té přípravě věnuju trochu víc. Udělám si kostru, abych zhruba věděl, kolik mi to zabere času. Hodinku předtím jsem si ještě prošel nějaké články, abych se ujistil ohledně některých věcí z jeho minulosti, tam se dobře dalo prodat, že byl jeden z lidí, které chtěli zavraždit lidi, kteří zavraždili Kuciaka. Udělal jsem si poznámky v počítači, abych měl jistotu ohledně stopáže. Vyhovuje mi, že mám propojený počítač s telefonem a pak mi stačí si stoupnout před kamerou a v posledních pěti minutách si snadno osvěžím, co tam bylo. Když už jsem ve vysílání, tak prostě mluvím.

Býváte někdy i nervózní?

Už ne. Byla by to otázka rozhovorů, které vyžadují nějakou konfrontaci, ale pokud je to běžný provoz, tak zvlášť na zpravodajském postu není moc času na nervozitu myslet. Když dělám vstup, tak už mám v hlavě další věci, které musím udělat.

Rozcvičujete se nějak hlasově?

Občas ano. Podle nálady, času a aktuální kondice. Při větší únavě nebo před ranními vstupy se snažím trochu rozmluvit. Televizní projev přece jen vyžaduje víc energie a dechu než ten běžný.

2. Nikola Reindlová

Měla jste součástí studia nějaká hlasová cvičení, rétoriku, nebo podobné zdokonalování v práci s hlasem, řečí, projevem? Případně jiné kurzy sama?

Já jsem studovala žurnalistiku až na magistru, tam takové praktické věci nejsou. Měla jsem akorát televizní dílny s panem režisérem Lokšíkem, což bylo super, naučila jsem se základní práci s kamerou apod. Škola má i menší televizní studio, takže jsem si to mohla osahat. Co se týče rétoriky, nebo něčeho podobného, tak v rámci povinných předmětů to vůbec nebylo. Ke studiu žurnalistiky na UK jsem kritická. Celý obor příliš teoretický. Praktická žurnalistika by měla být o praxi a lidi by si měli vyzkoušet psaní, mluvení a vůbec vyjadřování. Aby byli schopni z textů a rozhovorů vytáhnout to podstatné, a to vás na pražské žurnalistice nenaučí. Nadosmrti si budu pamatovat, že existovaly časopisy Eva a rozsévačka, ale myslím, že to nikdy neupotřebím, pokud nepůjdu do Riskuj. Důraz na praxi byl minimální. Ještě před maturitou jsem chodila na kurz tvůrčího psaní, myslela jsem si, že budu psát. V ČT jsem začínala tak, že jsem první tři roky přispívala na webu ČT24 do ekonomické rubriky. A postupem času jsem se dostávala před kameru. V rámci České televize jsou lektoři, kteří vás učí, a to je jediné, co jsem kdy absolvovala.

K tomu jsem se právě chtěl dostat. Jak vypadá výuka pod záštitou ČT?

Já jsem chodila k Aleši Vrzákovi, což je šéfredaktor českého rozhlasu, který právě poskytuje lektorské věci, co se týče nejen projevu, ale i pohybu před kamerou, což je strašně důležité. Toho bych doporučila úplně každému. Je to skvělý člověk, který se s vámi moc nepáře. Pravidelně jsem k němu chodila, ale od doby covidu jsem u něj nebyla. Je důležité neustrnout a myslet si, že všechno umím. I když umím z patra vystříhnout pětiminutový vstup v podstatě z čehokoli, tak to neznamena, že jsem naučená. Doufám, že až koronavirus pomine, tak se k Vrzákovi ještě vrátím.

Jak často jste jej navštěvovala?

Když mě začali stavět na vstupy, tak jsem k němu chodila každých čtrnáct dní a probírali jsme všechny výstupy. Když už jsem byla zkušenější, tak jsem k němu chodila třeba jednou měsíčně na projetí si toho, kde jsem neměla úplně pocit, že jsem odvedla dobrou práci. On dokáže dát feedback a poradit. Někdy přelom 2015/16 jsem začala.

A výuka je hrazená ČT?

To platí televize. Zpravodajství ČT má nasmlouvané dva lektory, kteří jsou přímo v budovách České televize, to jsou nějaké dvě paní, u kterých jsem nikdy nebyla. A pak Aleše Vrzáka v Českém rozhlasu. Všechny jsou proplácené od ČT. Já vlastně ani nevím kolik to stojí. Tím, jak je covid, tak Aleš Vrzák bere jenom ty méně zkušené, co potřebují nějakou průpravu, a je to trošku složitější, protože my teď do rozhlasu nesmíme.

Dokážete aspoň přibližně určit, jak často děláte živé vstupy?

Půl měsíce dělám Studio 6 a půl měsíce vstupy. Když dělám vstupy, tak hrozně záleží. Pokud jsem ve sněmovně, tak mám od devíti až do Událostí vstup každou hodinu, ale může být i den, kdy mám jenom dva vstupy. Ale v podstatě denně.

Jak probíhá proces přípravy na živý vstup?

Je to o praxi. Mám hrozně blbýho pamatováka. Nic se neučím nazpaměť, protože to neumím. Nikdy jsem se nedokázala naučit ani básničku. Potřebuju si v hlavě vytvořit mapu vstupu, abych si řekla, že v první části chci říct něco, v druhé taky něco a mám na to minutu až minut a půl a musím se vejít do horizontu. Když jsem začínala, tak jsem si to říkala pořád dokola. Dneska si to promyslím a možná si to řeknu jednou. Někdy ani na to není čas. Poznámky si nepíšu, abych do nich koukala. Píšu si jména, protože jsou ošidná. Jednou se mi to vymstilo, takže si od té doby jména píšu, nebo se jim snažím vyhnout. Záleží na akci. Když jde třeba o tiskovku, tak si píšu poznámky a záchytné body, v Poslanecké sněmovně sedím celý den ve studiu a poslouchám plénum, což občas bývá náročné. Tam si vždycky napíšu bod a zapisuju si nejdůležitější a nejzajímavější věci, které padly, a poté i lehce improvizuji. Musím spoléhat i na určitý background, který mám v hlavě, a pak se tam snažím prodat nějakou zkušenost a znalost. Mělo by tam být vždycky něco navíc. Moc nemám ráda vstupáře, kteří si přečtou četku (zpráva ČTK) a převyprávějí jí. Měla by tam být nadstavba. Ale to přijde se zkušenostmi. Čísla si dokážu zapamatovat. Čísla nejsou zrovna zásadní. Potřebujete divákovi sdělit gró a v tom čísla nejsou důležitá. Můžete to říct třeba v řádech. Když už mám poznámky, tak v mobilu. Jinak si informace zpracovávám sama. V poslanecké sněmovně mám kameramana a technika a to je vše.

Rozcvičujete se před vstupem? Myslím hlasově apod.

Tím, že si jednou řeknu vstup nanečisto. Tím poznám, že je tam slovo, které se mi nevyslovuje dobře, tak si vymyslím jiné spojení nebo jinou předložku, ale jazykolamy a tak, to už ne. To

jsem dělávala kdysi, dneska už mi stačí, když si v šest ráno přečtu nahlas zprávy a jsem rozmluvená.

Máte nějaká pravidla pro oblékání?

Co se týče nařízení ze strany televize, tak jsou zakázaná tenká ramínka. To bych dostala vynadáno a ono to ani není pohodlné, člověk se pak necítí před kamerou takto obnažený dobře. Když já dělám vstupy z Prahy a je nějaké celostátní téma, tak by se nerozdýchávalo dobře, kdybych si třeba v zimě vzala čepici. V krajích je to třeba na horách v zimní kalamitě logické, že má reportérka kulich a šálu. Já vstupuju většinou z politiky, což chce většinou nějaké dekorum a ne péřovou bundu. Ale nějaký kabát a decentní šálu. To jsou ale spíš nepsaná pravidla, která tam máme. Já potřebuju oblečení, ve kterém je mi příjemně.

Já jsem vstupář na full time, tzn. že nikdy se nestane, že bych seděla na Kavkách a jenom psala. Fasuju oblečení a musí to být tak, že se musím cítit dobře. Když myslíte na to, že vás to někde škrtí, nebo že máte krátké šaty, tak se nemůžete soustředit. Jinak je to individuální. Někdo má radši saka jako já a někdo radši šaty. Ale ze strany televize určitě nejsou dovolená ramínka, příliš velký výstřih by se taky nelíbil.

Takže máte k ruce kostymérku?

Na Kavkách máme kostymérnu. Mám svůj šatník. Nafasuju třeba šestero oblečení, vezmu si na měsíc domů, odnosím to na vstupy a vrátím to a vyfasuju zase něco dalšího.

A co šperky?

Tam pravidla nejsou, nebo o nich nevím. Kdybych si vzala obří náušnice a vypadala jako domorodá žena, tak by možná někdo povytáhl obočí. I s tím oblečením fasujeme bižuterii. Ne vždy si to беру na sebe, nemyslím si, že je to důležité. Divákovi je to vlastně jedno.

A tetování?

Tetování nesmí být vidět, ať už je to cokoliv. Kuba Szántó má potetovanou celou ruku. I když vstupoval z blízkého východu, tak měl dlouhý rukáv, protože to má až k lokti. Většinou jsem měla sako, takže nebyl problém. U šatů používám filmařský make-up, kterým ho zakryji. Myslím, že je to dokonce i v kodexu, že by redaktor neměl mít viditelné tetování, protože by to bralo pozornost.

Líčení má taky nějaká pravidla?

Decentní. Některé holky se neumí malovat samy, tak se nechávají líčit v maskérně. Já jezdím z domova, takže se líčím sama. Žádné stíny až k obočí a příliš rudá pusa, ale jde spíš o drobnosti.

Děláte některý z neverbálních nebo paraverbálních aspektů záměrně? (intonace, důraz, gestikulace...)

Nic vědomě. Všechno přišlo s praxí a zkušeností. Ze začátku jsem byla strnulejší a teď už to přichází samo. Tím, jak se snažím být přirozená, tak vědomá gesta nejsou na místě. Máte to vyprávět „bábě dymákový“, tak není na místě myslet na gesta. Občas se komím, ale to dělám nevědomky. To se snažím odbourat.

Přejdeme k analyzovanému vstupu. Kde přesně stojíte?

To je atrium sněmovny určené přímo pro novináře. Tam je to trochu složité s pohybem novinářů. Pokud máte stálou akreditaci, tak se můžeme pohybovat poměrně volně. Často se ale štáby mění, ne každý ji má, a tak zůstáváme prioritně v atriu. Je tam bazének se lvem, jsou tam všechny tiskovky a takové stoly do U, kde sedí novináři a kladou otázky. Je to zázemí pro novináře.

V záběru můžeme vidět specifickou skleněnou stěnu.

Ta je tam nastálo, tím že jsme veřejnoprávní televize, tak máme určitá privilegia. My tam máme o dvě patra níž studio, Český rozhlas tam má taky studio. Dost často tam bývají politici na rozhovory. Vysíláme buď ze studia, nebo z atria.

A co máte oblečené? Těžko se mi to pojmenovává.

Já jsem těhotná a do ničeho se nevejdu. Je to takové pružné sako a pod tím mám bílou halenku. Je to z takové teplákoviny. Je to sakoidní cosi.

V uchu máte sluchátko, předpokládám pro komunikaci se studiem.

Ano, tam slyším moderátora ve studiu, takže můžu reagovat na něj a zároveň mi tam může mluvit i režisér, který mi říká, za jak dlouho jsem na řadě.

Vzadu můžeme slyšet lehký hluk. Může to být jednání?

Plénium sněmovny je o patro výš. To budou další novináři a politici, tam chodí kdekdo. Je možné, že i kolegové třeba z Primy.

Jak probíhala příprava na tento vstup z časového hlediska?

Asi půl hodiny předem jsem věděla, že budu vstupovat do Událostí. V tématu jste celý den a kdyby vám zavolali, že vstupujete do Událostí za minutu, tak to stejně dáte. Je pravda, že vstupy do Událostí jsou trochu jiná disciplína. Na ČT24 se můžu dohodnout s editorem, že mám třeba více informací a chci více času. V událostech máte opravdu daný čas, dost často je to jenom půl minuty a musíte říct opravdu všechno. Události jsou vlajková loď zpravodajství, je to jasně a striktně dané a je pravda, že když mám vstup do Událostí, tak si ho řeknu dvakrát, třikrát a stopnu si ho. Bodák Událostí není nafukovací.

Býváte někdy nervózní?

Ne, ale je to adrenalin. To, co mě na té práci baví, je nepředvídatelnost živého vysílání. Když byl „flákanec“, tak to byl neuvěřitelný šrumelec. Já jsem seděla ve studiu, zavolal mi editor: „hele, do půl minuty tě chceme na vstup, pět minut tam prostě mluv, co se děje“, v tu chvíli se vám vyplaví adrenalin, a proto tu práci děláte. Pak jsem běžela nahoru, měla jsem na živý rozhovor Bendu, Vondráčka, nemáte čas na přípravu, sypete otázky, jak vás napadají, a to je na té práci to krásné. Jste u toho, když se něco děje a pak si můžete říct, jo, zareagovala jsem dobře. Spíš adrenalin. Nervózní už nebývám.

3. Jan Socha

Měl jste součástí studia nějaká hlasová cvičení, rétoriku nebo podobné zdokonalování v práci s hlasem, řečí, projevem? Případně jiné kurzy sám?

Ano, na žurnalistice i na Ostravské univerzitě, vždycky v prvéku. Kombinace hlasové výchovy a neverbální komunikace. Neřekl bych, že by mi to něco dalo, byly to spíš všeobecně známé základy, které jsem znal už z televizí a vzhledem k tomu, že jsem k televizi vždy inklinoval, tak to u mě proběhlo samostudiem ještě před studiem. Šlo o intonaci, namlouvání reportáží apod. Je to něco, co už mám naučené. Na Ostravské se to týkalo obecné formy mluveného projevu, ale pouštěli nám i příspěvky novinářů, moderátorů a hodnotili to, jak ten člověk mluví. Upozorňovali nás na klasické chyby jako polykání koncovek, vynechávání hlásek, rychlá mluva apod. Prostě základy.

Poskytovala vám Nova možnost dál se rozvíjet v projevu? (nějaká školení, kurzy...vzděláváte se i sám)

Nikdo nás přímo nevedl nebo neupozorňoval. Byli jsme ale upozorňováni na nějaké věci třeba vedoucími vydání nebo editory, na co si dávat pozor. Ale nic souvislého. Když bylo něco špatně, tak nás upozornili. Po roce na to byla vyhrazena jedna redaktorka, která má dlouholeté zkušenosti a ta učila lidi, kteří s tím neměli vůbec zkušenosti. K ní jsem nedocházel, protože mi řekli, že už je všechno v pohodě. Brala spíše lidi bez zkušeností. Sám jsem si našel knížky, třeba klasiku Novinář před mikrofonem, z té jsem čerpal. Pak verbální a neverbální komunikace, spíše šlo o samostudium.

Měli jste na Nově zásady ohledně oblečení, tetování, účesu, výrazu apod.?

Rozhodně. Dress code manuál je v každé televizi. Na Nově to byla klasika. Žádná odhalená ramena a žádné krátké sukně u žen. U pánů to bylo jednoduché, jednobarevné košile bez vzorů. Trička taky bez vzorů. Kratšasy byly občas povolené v létě, ale musíte to umět dobře zkombinovat a většinou se nezabírají nohy. Účes jsem nikdy neřešil, spíš podle citu. Ale někdo, kdo má pankáče, tak by asi nebyl připuštěn. V manuálu byl dokonce dobrý příklad. Na politiku se nosí sako a košile nebo oblek a formální kalhoty. Co je špatně, je dělat stand-up s takovým dress codem na koupališti. To už působí rušícím dojmem. Je to tedy spíše otázka citu.

Tetování nemám, tak jsem se o to nijak nezajímal. Kolegové mají tetování, úplně ho neukazovali, ale nikdy to na Nově nikdo extra neřešil. Pokud vypadáte jako Vladimír Franz, tak to asi není vhodné, ale malé nejsou asi problém. Nechci za ně mluvit.

Úsměv je taky otázka citu. V tom manuálu nic takového není. Když děláte stand-up z nějakého pohřbu, tak asi není vhodné se usmívat. Třeba u politiky, kterou jsem dělal a dělám často, se člověk usmívat nemůže. Výraz by měl být neutrální, ale nesmí to vypadat, že je mi to jedno, nebo že inklinuji k nějakému názoru. Ale co se týče zábavnějších věcí a spotřebních témat, tak tam se vyplatí se usmát. Je to otázka citu.

Dokážete aspoň přibližně určit, jak často jste dělal na Nově živé vstupy?

Dejme tomu, že jeden vstup za týden.

Jak probíhá proces přípravy na živý vstup?

Když to vím dopředu, tak si udělám rešerše. Najdu si články, postřehy, ČTK apod. U prodlužování nouzového stavu jsem se třeba díval na to, jak se která strana k tomu prodlužování staví. Před jednáním jsou tiskové konference poslaneckých klubů. Tam ty kluby říkají svá stanoviska k tomu, o čem se bude jednat. To, že tam pojedu, se dozvím na 99 procent den dopředu, ty informace si získávám buď den dopředu, nebo jsem schopný ten den během hodiny. Při schůzi poslouchám a zapisuji si poznámky, co tam kdo pronesl, co mi přijde zajímavé. Když třeba SPD řekne na konferenci, že nepodpoří, ale pak na plénu se vyjádří Okamura, že nakonec jsou za jistých podmínek ochotní, tak si to zapíšu, protože je to aktuální. A dávám si to zhruba dohromady jako kostru.

A poznámky si píšete?

Poznámky jsou jak kdy. Na Nově je dáván velký zřetel, aby ty živé vstupy byly dopředu napsané, aby se dopředu počítalo s tím, jak dlouho bude reportér mluvit a aby bylo editačně schválené, co reportér řekne. Editor buď něco připiše nebo schválí. Je to tak z 90 procent, ale jsou i nepřipravené živé vstupy.

V uchu máte sluchátko, předpokládám, pro kontakt se studiem.

Slyším, co se děje ve vysílání-reportáže, moderátora, ale zároveň do toho se může připojit režisér, nebo produkce, aby mi oznámili, za jak dlouho jdu do vysílání.

Rozcvičujete se nějak?

Dechová cvičení dělám, občas prodýchávám, abych zbrzdil trému a nervozitu, která tam určitě je. Rozmluvuju se, ale není to pravidlo. Několikrát si opakuju začátek, abych se nezasekl. Spíš medituju, mám rád klid a žádné rozptylování. Pět minut jsem před kamerou a v duchu si říkám ty myšlenky. Určitě se to ale neučím nazpaměť, protože když vám vypadne slovo, tak se

zadrhnete a celý vstup jde do kopru. Pokud mám souvisle připravený text, tak se snažím v tom textu vizuálně orientovat, trochu si ho zapamatovat. Ale neznámá to, že si musím zapamatovat každé slovo a říct ho v pořadí, ve kterém jsem ho napsal.

Děláte nějaké neverbální aspekty záměrně?

Hodně gestikuluju rukou, tím si pomáhám ve vyjadřování. Krčím čelo v momentě, kdy chci na něco upozornit. Buď důležité informace, nebo nové téma a tak. Ale dělám to nevědomky. Nějak jsem nad tím nepřemýšlel. Spíš je to zautomatizované a neverbální komunikace, se kterou se člověk rodí a vyrůstá s ní.

V jakém prostředí jste v tomto živém vstupu?

Radek Vondráček v této chodbě vítá hosty, kteří přijdou do sněmovny a schody za mnou vedou do jeho pracovny. Prostor je v rámci novinářského atria, kde máme zázemí. To atrium je vlastně vedle, ale je propojené touto chodbou. Tam dělám vstupy třeba i teď s CNN. Je tam klid, přímo v atriu je plno novinářů. Jsem tam sám, občas tam někdo projde, ale je tam koberec a není to slyšet.

Kolik jste na něj měl času? Psal jste si taky souvislý text?

Nepsal jsem si souvislý text, napsal jsem si jenom body a zbytek byla omáčka. Že komunisté tolerují vládu, to je něco, co se omílá pořád dokola. V telefonu mám aplikaci poznámky, kde si to píšu. Byl jsem tam od rána a dělal jsem vstupy v poledních a odpoledních zprávách. Měl jsem udělat nějaký výstup, ale vzhledem k tomu, že se to pořád protahovalo, tak jsme nemohli diváka ochudit o vývoj. Měl jsem udělat reportáž, to by ale vyšlo, kdyby skončili třeba v šest hodin. Ale protáhlo se to. Věděl jsem asi hodinu a půl dopředu, že nějaký vstup bude. Udělal jsem si kostru a pak jsem to řekl.

Kolik máte lidí k dispozici?

Jenom já a kameraman, občas jezdí i zvukař. Záleží na tom, kdo je ve štábu. Zvukař funguje i jako technik. Je to spíše podle toho, jak štáby poskládá produkce.

Býváte nervózní?

Tohle byl zrovna živý vstup, kterému jsem se věnoval celý den, takže jsem nebyl nervózní. Záleží na tématu a délce přípravy. Na druhou stranu, člověk je nervózní vždycky. Je to živé vysílání, nemůžete to vzít zpět a musíte si dávat pozor na to, co říkáte. Ale zase pokud se zakoktám a pak něco přečtu z telefonu, tak to není nic závažného.

Proč v šesté vteřině mhouříte oči? Takové chování už se neopakuje.

Může to být reakce na kamerové světlo. I když tam svítí stropní světlo, tak i vždycky svítí silné, bílé ledkové světlo, které osvětluje reportéra. Asi jsem najel očima do nepříjemného úhlu, ve kterém bylo to světlo.

4. Barbora Divišová

Měla jste součástí studia nějaká hlasová cvičení, rétoriku nebo podobné zdokonalování v práci s hlasem, řečí, projevem?

Už od základní školy jsem chodila do dramatického kroužku a účastnila jsem se recitačních soutěží. V těch jsem reprezentovala i na střední pedagogické škole. Ale všechno byla samopříprava.

Poskytuje vám Nova možnost dál se rozvíjet v projevu? (nějaká školení, kurzy...)

Jako začátečníků se nás ujala v roce 2007 paní Postlerová. Ona učí i premiéra Babiše, nebo i Radka Vondráčka, má víceméně na starosti hnutí ANO. Většina mých kolegů prošla jejíma rukama. Chodila jsem k ní jednou až dvakrát týdně, přibližně po dobu dvou let.

Jak taková výuka vypadala?

Paní Postlerová chtěla, ať přineseme nějakou reportáž, kterou jsme napsali nebo už v minulosti četli a chtěla, abychom ji přečetli před ní. Potom nás poupravovala v našem projevu. Kladla důraz na to, abych přednášela reportáž tak, aby měl divák pocit, že ji říkáme jemu. Měli jsme to jak kdyby vyprávět „paní Vomáčkové“. Potom jsme měli klasická rétorická cvičení. Měli jsme se naučit klasické básničky na rozmluvení. Třeba Dej vidličky do poličky vedle lžičky, vedle lžičky. Vzplál v barvách zmar. To bylo na rozmluvení mluvidel.

A co třeba v oblasti dechu?

Ukazovala nám, kde se máme nadechnout, kde jít hlasem nahoru, kde dolů, že tam jsou nějaká pravidla, že nemůžete každou větu načítat, že budete klesat hlasem dolů. Už si nevybavím, jak nám to vysvětlovala, ale prostě šlo o to, aby to nepůsobilo monotónně.

Dokážete aspoň přibližně určit, jak často děláte živé vstupy?

Ted' už je to omezenější, čím jsem starší, tím víc si mě nechávají ve studiu na analýzy a zásadnější věci, takže třeba jeden do týdne, někdy ani to ne. Třeba loni, když začal covid a jezdívali jsme pořád na Úřad vlády, tak to bylo vícrát. V poledních, odpoledních a večerních novinách.

Jak probíhá proces přípravy na živý vstup?

Záleží vstup od vstupu. Absolvovala jsem živé vstupy, kdy jsem zároveň byla na konferenci a musela jsem rovnou vstoupit, takže jsem musela jít s těmi poznámkami s tím, že ten živý vstup

vypadal tak, že jsem řekla, že konference začala před malou chvílí, zatím na ní padlo tohle a tohle, my samozřejmě sledujeme dál, budeme vás informovat. Když je více času, tak konzultujeme s editorem. Hrubý nástřel bodů, co budeme říkat, mu posíláme ke schválení, s tím, že on má možnost nám do toho zasáhnout. Řekne, ať napoutáme na reportáž, ať toho řekneme víc a tak.

Rozcvičujete se hlasově, dechově apod.?

Nejdřív si řeknu pár jazykolamů, ale ty si říkám až ve chvíli, kdy si formuluju nahlas, co tam řeknu. Mám kolegy, kteří si to napíšu slovo od slova a pak se to snaží odříkat jako básničku, já už se snažím napsat si jenom body. Jsem raději, když si to předem odříkám. Mám body a přemýšlím, jak je chci navázat, a když zjistím, že se mi špatně mluví, tak si ještě odříkám nějakou básničku.

V poznámkách máte jenom kostru...

Mám kostru v bodech. Pro mě je nejdůležitější abych věděla, odkud kam se chci dostat. Potom jsem schopná mluvit na základě jenom nějakých bodů.

Stejnou kostru posíláte editorovi?

Editorovi to více rozepisují. Jsou ale i situace, kdy na to není čas, tak mu napíšu jenom „studio“ a řekneme si po telefonu, o čem budu mluvit.

V uchu jde vidět, že máte sluchátko. S kým skrz něj komunikujete?

Kromě toho, že tam slyším studio, mluví tam vedoucí vydání a režisér. Můžou mi říct, buď delší, nebo kratší a já v tu chvíli ještě operuju s tím vstupem, co řeknu, co vypustím apod.

Máte nějaká pravidla pro oblékání, šperky, účes, tetování nebo piercing?

Nevím, že by někdo měl piercing, to by nás ale určitě nutili vyndat. Co se týče oblékání, tak by samozřejmě mělo být vhodné k situaci. Ve chvíli, kdy dělám politiku, tak jezdím v saku a šatech nebo nějakém kostýmku. Neměla by nám být vidět ramena. Respektujeme pravidla, která má třeba Poslanecká sněmovna. Kluci by neměli chodit v kraťasech, rifle taky moc nemusí, ale já si je občas беру, protože když si k tomu vezmu lodičky a sako, tak je to v pohodě. Na kameru samozřejmě nesmíme být nalíčení, jako bychom šli točit filmy pro dospělé, nedoporučují umělé řasy a tak. Musíme být upravení, ale musíme zároveň vypadat přirozeně. Musíme být napudrovaní a samozřejmě v této době musíme nosit roušky tam, kde je to nutné.

A tetování?

S tím jsem se nesetkala, ale vím, že máme potetované kolegy. David Pik si češe pankáče, má propíchnuté ucho a má tetování, které ho nutí i v létě mít zakryté dlouhým rukávem a náušnice ho nutí taky sundat. Vyřešil to tak, že se natáčí druhým uchem, ať to není vidět. Ale ten účes ho nedonutí sundat.

Jan Socha ale tvrdí, že malá tetování nevadí.

Ta nevadí. Ale David Pik má celou ruku. Nikdo to neřeší do detailu. Je rozdíl, když to má krajský reportér a když reportérka v Poslanecké sněmovně. Základní pravidla máme, ale spíš jde o cit. Jde o to, aby diváci nebyli víc zaseklí na tom, jak vypadáte, aby se mohli věnovat obsahu.

Jaké lidi máte k dispozici?

Pracujeme vždycky s jednoštábem nebo dvojštábem. Jednoštáb čítá řidiče, kameramana, zvukaře v jednom, nebo máme i dvojštáb, což znamená, že zvukař a kameraman jsou dvě osoby.

Máte nějaké neverbální aspekty, o kterých víte, že je děláte? Třeba intonace, důraz, gestikulace...

Nemám. Je to všechno přirozené, kolikrát si i říkám, jestli to není přehnané. Já jsem zvyklá hodně dávat najevo neverbálně jakékoliv emoce. Je to spíš osobnostní rys, to jsem se nikdy neučila. Dlouho jsem se učila kontakt s divákem prostřednictvím kamery. Když něco povídám, tak to někomu říkat a nevykládat to pouze na kameru. Nějak jsem si zautomatizovala, že za kamerou je konkrétní člověk, kterému to říkám. To mi trvalo, ale to bylo jediné, co jsem se učila z hlediska vnitřního nastavení, jak před kamerou působím. Do té doby jsem byla nepřirozená, zkoprnělá. Dneska to mají youtubeři normálně, ale já jsem se to musela učit.

Jak se rozhodujete mezi handkou a klopákem?

Nejčastěji se používají handky, ale používají se i klopáky. To ale jenom ve chvíli, kdy potřebujete něco ukázat a potřebujete mít volné ruce. Ty jsou ale citlivější na vnější ruchy. Je nevhodný, když děláte třeba živý vstup u kolony a tak. Je to z technických důvodů.

Ve Strakově akademii ale žádný ruch nebyl, a přesto jste měla handku.

To je asi o zvyku. Kdybych si řekla o klopák, tak mi ho dají, ale primárně se počítá s handkou.

Omezuje vás ruční mikrofon?

Já bych daleko raději gestikulovala. Mluvím i rukama. Je to pro mě příjemnější.

Ke konkrétnímu vstupu. Co máte na sobě?

Je to sako ke kolenům s netypickým střihem. Pod ním mám obyčejné tričko.

Kde přesně stojíte? Vypadá to, že je tam klid.

Tiskové atrium Strakovy akademie. Bývají tam novináři, přímo vedle mě má stanoviště ČT. Naše relace ale začíná nejpozději, takže jsem tam už nejspíš byla sama.

Kolik jste měla času na přípravu?

Že bude vstup, jsem věděla celé odpoledne. Jenom jsem se modlila, aby vláda skončila nějak rozumně. Věděla jsem dlouho dopředu, že budu vstupovat. Věděla jsem, o čem bude vláda jednat, ale nevěděla jsem, co oznámí. Měla jsem tak patnáct minut na přípravu mezi tiskovou konferencí a vstupem.

V ruce držíte poznámky. Jsou na papíře, nebo v telefonu?

Já jsem stará škola, potřebuju to mít na papíře. Stačí mi jakýkoli cár papíru, kde si různě něco poškrťám, udělám si šipky apod. Děsí mě, že by se mi zamknul mobil a já bych musela třeba tukat heslo.

Býváte nervózní?

Bývám vždycky nervózní. Mám poststresový syndrom. Několikrát se mi stalo, že když jsem vstupovala, tak se mi rozklepala kolena a museli mě sundávat z bedýnky, na které stojím, protože mám 150 cm. Já jsem nervózní pořád. Nemyslím si, že jsem úplně trémistka, ale vždycky mi tak nějak dojde stres, nebo adrenalin.